

KLASSEKAMPEN

Tirsdag 6. september 2011. Nummer 205. Uke 36. Årgang 43. Løssalg: 20 kroner

A-avis

Venstresidas
dagsavis

„ USAs og Israels mafiametoder viser hvor hule de palestinske statsinstitusjonene er. **SIDE 3** Peter M. Johansen

„ Ønsket om fortsatt privatisering bygger på manglende kunnskap om konsekvensene. **SIDE 22**

Lisbeth Normann

TIL HJELP? SVs kutt i kontantstøtten skal få innvandrerkvinner i arbeid. Gi oss heller jobb, sier mødre Klassekampen har møtt. **FOTO: ANNIKEN C. MOHR**

Omstridt valgkamputspill: **SV og KrF i krig om kuttene i kontant- støtten**

VEKKER HARME: Fra høsten 2012 får ikke toåringer lenger kontantstøtte, annonserte SV-nestleder Audun Lysbakken lørdag. KrF i Bergen lover å holde liv i ordningen med penger tiltenkt barnehagesatsingen.

SIDE 7 OG 8

Tida inne for realpolitikk

FRIGJØRING: For mange på venstresida mangler eierskap til arbeiderbevegelsen frigjøringsprosjekt, skriver Jonas Bals.

IDEER, SIDE 12 OG 13

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS

Klasse- reisende

OPP: Minoritetsungdom bruker realfag i sine klassereiser slik kvinner gjorde det for 200 år siden, sier historiker Jorunn Sem Fure.

KULTUR, SIDE 24 OG 25

FOTO: LINDA BOURNANE ENGELBERTH

debatt@klassekampen.no

IDEER

Klassikeren

«Tiden da billige lån, stigende huspriser og synkende varepriser kunne kompensere for stagnerende lønninger er forbi. Det finnes ikke lenger en sosial gruppe som kan påberope seg det sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle lederskapet i samfunnet. Vi befinner oss i en tilstand der vi er fanget i verken det ene eller det andre – i limbo.»

Turbulence-kollektivet har gitt ut en rekke tekstsamlinger det siste tiåret. Sitatet er hente fra «Livet i limbo», utgitt ved klimatoppmøtet i København desember 2009. Tekstene kan finnes på turbulence.org.uk

Hva skiller egentlig partiene på den norske venstresida fra hverand
Jonas Bals om identitetspolitikk og realpolitikk.

Vi er ikke alle sosialdemokrater

Jonas Bals
VENSTRESIDA

Civita og Høyre har det siste året brukt mye ressurser på å tilsløre grunnleggende forskjeller mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk. Etter inspirasjon fra danske og svenske partifellere, som har tatt på seg røde slips og omtalt borgerlige partier som arbeiderpartier, har Fremskrittspartiet tatt til orde for mindre forskjeller og Høyre snakket om «mennesker, ikke milliarder.» Dette betyr ikke at Einar Førde har sin påstand om at vi alle er sosialdemokrater i behold. Erfaringene fra Danmark og Sverige viser at lite i realiteten har forandret seg, og at borgerlig politikk fremdeles dreier seg om å øke klasseforskjellene.

Norge er det eneste landet i Europa der utviklingen i retning av større ulikhet har blitt reversert de siste årene. Det har flere forklaringer, men den rødgrønne regjeringen er den viktigste. I andre land der venstresiden sitter med regeringsmakten forholdet seg dessverre annerledes. Forverringene i land som Hellas og Spania er imidlertid

mer et resultat av internasjonale forpliktelser og ren og skjær nød, enn av politiske programforpliktelser skåret over nyliberalistisk lest. Det er en viktig forskjell.

Inntil nylig var nyliberalismens logikk så enerådende at selv mange sosialdemokratiske partier omfavnet den. Slik er det ikke lenger. Men til tross for at det nyliberalistiske prosjektet har mistet mange av sine tilhengere, forandres Europa nå i ekspressfart langt mer grunnleggende enn noen regjering valgt på et nyliberalt program har gjort. I teksten «Livet i limbo» beskriver tidsskriftet Turbulence nyliberalismen som «en plyndrende hær på tilbaketog, som samtidig legger ut miner i det politiske systemet.» Den har skapt en rekke kriser den selv er ute av stand til å løse, og etterlatt oss i et tomrom. Økonomen Nouriel Roubini har nylig vært inne på noe av det samme: «Krisepakker, lave renter, to runder med kvantitative lettelsener, inngjerding av råttent gjeld, hjelpepakker til bank- og finansnæringen: Politikkerne har prøvd det hele. Nå er de tomme for kaniner de kan trekke opp av hatten.»

På venstresiden har det historisk sett vært to måter å møte slike problemstillinger på: Krisepolitikk og revolusjon. Ser man på den europeiske venstresiden i dag, den parlamentariske så vel som den utenomparlamentariske, er det imidlertid ingen

som er i stand til å trekke noen av delene opp av hatten. Da de europeiske sosialdemokratiske partiene nylig møttes til rådslag i Oslo var det flere spørsmål enn svar. Tilsynelatende «revolusjonære» generalstreiker og opptøyer konstituerer ikke noe nytt, de er bare reaksjoner på elendigheten.

Hva er venstresidepartienes og fagbevegelsens prosjekt? Hva skal det være i tiden som kommer? Den danske sosialdemokraten Svend Auken definerte i sitt siste intervju før han døde sosialdemokratiet som «oppgøret med almuesindet. Altså det med, at det er de andre, som bestemmer, og dem er vi trossede på og skriver sange om, men vi kan ikke noget selv. Vi er bare tyende. Vi er bare arbeidskraft.»

Etter valget i 2009 skrev jeg en lederartikkel i Byggningsarbeideren, der jeg advarte «mot å ha altfor høye forventninger til regjeringen, og å tro at jobben er gjort i og med valgseieren.» Jeg siterte SVs Ingrid Fiskaa, som på valgdagen skrev her i Klassekampen at «i staden for å ta saka i egne hender, mobilisera på egne krav og opptre som sjølvstendige politiske aktører, var det mange organisasjoner og aktivistar som sette seg i kommentatorboksen og forlangte at den rødgrønne regjeringen skulle levera.»

Fra byggeplassene kjenner

jeg den samme melodien: «Dette burde LO gjøre noe med», sier mange, særlig de uorganiserte. Sannheten er ofte at det er de selv som burde gjøre noe. Problemet er at de mangler eierskap til arbeiderbevegelsens frigjøringsprosjekt, det faglige så vel som det politiske. Å ta tilbake det eierskapet er ikke enkelt: Det krever at vi blir i stand til å forene engasjement og egenaktivitet med pragmatisme og tålmodighet. Misnøyen med de trege prosessene organisasjons- og partidemokratiet innebærer, må konfronteres fremfor å bejubles. Og vi må være oss bevisst at overdrevne forventninger skaper avmakt og demobilisering, og ikke sjelden leder til høyreregjeringer.

Betydningen av eierskap kan ikke overdrives. I Europa ser vi mange steder revitaliserte høyrebevegelser vokse frem. Selv om de ofte er finansiert fra oven lykkes de faretruende godt med grasrotmobiliseringer. Slike «kunstgressbevegelser», som Tea Party-bevegelsen i USA, henter mye av sin næring i misnøyen med statsmakten og de politiske elitene. Deres angrep på staten – forstått som offentlighet og velferdsstat – fører til mer usikkerhet og uforutsigbarhet, som igjen fremkaller behov for styring. Da er veien kort til det det autoritære.

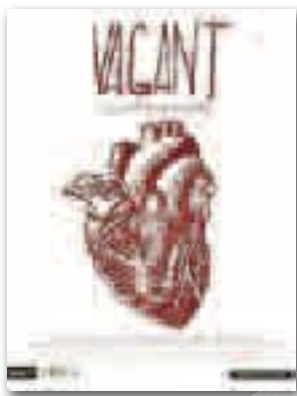
I en slik situasjon er det maktpåliggende for venstre-

siden å finne ut hva den er, hva den kan tilby – og hva den ikke kan tilby. Naturlige spørsmål å stille i den forbindelse er: Hva skiller partiene på venstresiden i norsk politikk fra hverandre, annet enn størrelsen? Skyldes mange av uenighetene i enkeltsaker nettopp forskjell i størrelse? Er kanskje alle – på venstresiden altså – i realiteten blitt sosialdemokrater?

At Norge i så liten grad merker den internasjonale økonomiske krisa handler først og fremst om at arbeiderbevegelsen her til lands lyktes i å realisere sitt prosjekt om et fritt og egalitært samfunn bedre enn noen annen arbeiderbevegelse. Det har vi gjort uten å måtte gå gjennom traumatiske borgerkriger, blodige revolusjoner eller statskupp der friheten har blitt ofret i likhetens navn. Mye takket være fagbevegelsen har vi dessuten sett en reorientering av det sosialdemokratiske prosjektet det siste tiåret, vekk fra de nyliberale tendensene som hadde slått langt inn i arbeiderbevegelsen på 1990-tallet.

Velferdsstaten har i dag oppslutning fra samtlige partier på venstresiden. Inntil nylig var ikke det noen selvfølge. Mange av de små skrittene som har ledet hit vi er i dag har vært ledsaget av anklager mot sosialdemokratiet for mangel på visjoner og klasseforræderi. Den såkalte «reformismen» har blitt

«I tiden som kommer trenger vi ikke s

Dette er en forkortet og sterkt omskrevet utgave av en innledning holdt på Tekstallianse 20. august 2011, i forbindelse med lanseringen av Vagant nr. 3/11. Innledningen kan leses i sin helhet på vagant.no.

På den ene siden er regjeringens problem at den sitter fast i løsninger som fungerte best for fem år siden. På den andre siden har vi opposisjonen, som mener at den ikke engang behøver å presentere et fungerende alternativ.

HÅKON TRIBELL: «MYTEN OM DET SVENSKESYSTEMSKIFTET», SAMTIDEN 3/2011

HALAL FOR ALLE PENGA

re?

angrepet for ikke å gå langt nok av de «revolusjonære»; sosialdemokratiet har blitt målt opp mot en påstått langt mer visjonær «sosialisme».

Har slike ord

lenger noen betydning? Eller er det bare ord? Aslak Sira Myhre skriver i sin bok «Herskap og tjenere» at «det gode norske livet har ødelagt grunnlaget for en norsk kommunisme. ... Hadde hele verden vært som Norge, ville det ikke vært noen grunn til å være kommunist.» Det eneste som gjør at Myhre fortsetter å kalle seg kommunist fremfor sosialdemokrat, er å finne i utenrikspolitikken. Bare slik kan han unndra seg «det sjøltilfredse vestlige vi» og, som romanfiguren gymnasilærer Pederesen, «la være å opptre som en hvit mann.» Til dette kan man si mye. Jeg skal bare si dette: Dersom Myhre mener dette innebærer et «realistisk» oppgjør med idealismen og «den etiske venstresida», slik han hevder, har han bommet. For noe tydeligere eksempel på en etisk identitetspolitikk, der klasseforskjeller handler om rikdom («en global overklasse») og ikke produksjonsforhold, og hvor kommunist bare er noe man kaller seg, skal man lete lenge etter.

Knut Kjeldstadli skriver om sosialismens betydning i

Klassekampen 28. juni. Han skriver at sosialismen ikke er «ett ferdig system, ikke en samfunnsstilling. Sosialismen er en prosess, (...) en retning vi skal arbeide etter.» Han skriver også at «det må være mange autonome beslutningstakere og mange former for eiendom. I stedet for å sette et hovedskille mellom privat og offentlig virksomhet bør skillet trekkes mellom fortjenestorientert og fellesskapsorientert virksomhet». Og han avslutter med en formaning om at «Den moderne sosialismen må ha kvittet seg med

slag fra en problematisk autoritær historie.» Ingen har til dags dato tatt til motmæle.

Da Arbeiderpartiets landsmøte i 1981 vedtok et program som definerte sosialismen nettopp som en prosess, ikke en avsluttet tilstand, og sa at partiet ønsket å utvikle samfunnet «i sosialistisk retning» i stedet for å arbeide for «et sosialistisk samfunn»,

ble det tolket som et stort skritt mot høyre. Det samme ble det at Ap trakk opp klarere grenser mot den autoritære statssosialismen, og sa det var ønskelig med «flere alternativer og større mangfold i måten produksjonslivet eies, organiseres og styres på». Betyr det at også Kjeldstadli nå har beveget seg langt mot høyre? Bare dersom vi har som utgangspunkt at den rendyrkede statssosialismen utgjør en venstreposisjon. Og det er det jo langt ifra selvsagt at den gjør.

Siden 1981 har Ap fått følge fra den resterende venstresiden i sitt oppgjør med statssosialismen. Med unntak av det ytterste sekt-venstre

møter man ikke lenger folk som forsvarer proletariatets diktatur eller den leninistiske partimodellen. Dette burde få konsekvenser også for de som har kalt seg frihetlige og anti-autoritære sosialister/anarkister. Dersom det ikke gjør det, kan det bare bety at selv anarkistene til slutt utviklet en ideologi, slik Guy Debord hevdet i «Skuespillsamfunnet» fra 1967: En magisk oppskrift som gir det samme, gamle svaret uansett hva utfordringen måtte bestå i. Det er i så fall trist, for det betyr at anarkistene, som historisk sett har vært et maktkritisk og udogmatisk korrektiv i arbeiderbevegelsen, ikke lenger har særlig mye å by på.

Så vil kanskje noen innvende at sosialdemokratiet bare er en parentes i historien, at konflikten mellom klassene nå igjen skjerpes. Kjeldstadli innsigelse mot sosialdemokratiet er for eksempel at det ikke har vært godt nok forberedt på motkreftene som etter hvert slo inn. «For å være en effektiv sosialdemokrat i dag, må du være sosialist,» hevder han derfor.

Jeg tror det vil være ærligere og riktigere å si: For å være en effektiv sosialist i dag, må du være sosialdemokrat. Den sosialdemokratiske evnen til å finne løsninger fremfor å formulere problemer fremstår kanskje som lite heroisk og visjonær. Men i et samfunn som vårt, der

fristelsen til å love gull og grønne skoger er innbakt i politikken premisser, er det nettopp pragmatismen, ansvarsfølelsen, byråkrathåndverket og antipopulismen som er heroisk.

Jeg har selv opplevd avstanden til de flinke og velmenende ungdomspolitikere og elevrådsledertypene som avgrunnsdyp. Fortolkningsrammene jeg møtte både partipolitikken og fagbevegelsen med da jeg gikk ut i yrkeslivet var preget av den «revolusjonære» venstresidens stereotyper om pampevelde, karrierister og tregt byråkrati.

Som mange andre myter er ikke disse helt uten hold i virkeligheten. Likevel er de først og fremst det, myter, og jeg mener venstresiden har et ansvar for å avlive dem. I stedet for å dyrke avmakten, resirkulere paroler og hevde at god politikk bare kan oppstå ved at noen presser gjennom krav, burde venstresiden arbeide for å tydeliggjøre verdien av organisatoriske og demokratiske prosesser. I tiden som kommer trenger vi ikke skråsikre prinsipper og radikale fraser; vi trenger folk som kan ta ansvar for de skitne kompromissene og den kjedelige realpolitikken.

Vi er ikke alle sosialdemokrater, men vi er flere enn man ved første øyekast skulle tro.

Jonas Bals

jonasbals@gmail.com

kråsikre prinsipper og radikale fraser»